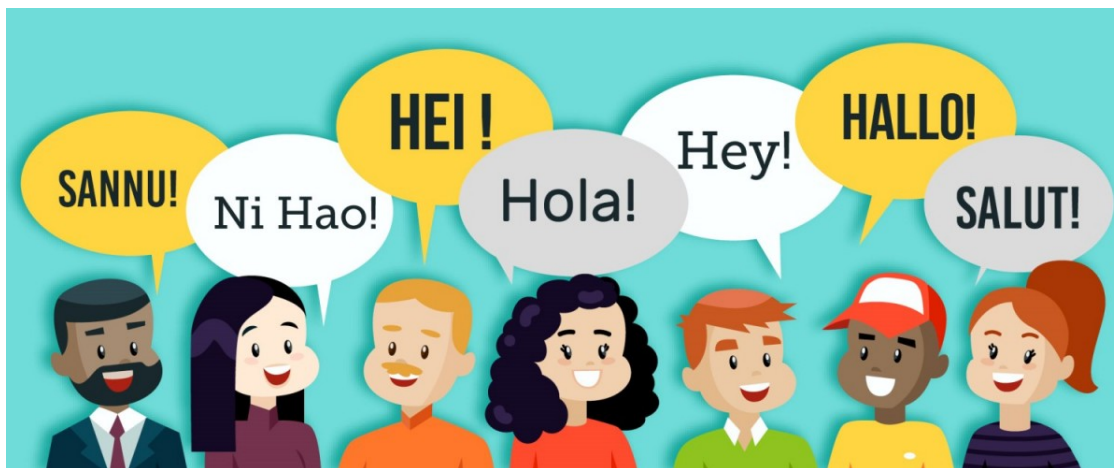

Micropolítiques de les llengües

La sort de les llengües es juga sobretot en els usos interpersonals i quotidians | La insuficient col·loquialització del català és un dels problemes actuals més importants als quals ha de fer front

Un dels impactes importants de les grans migracions dels segles XX i XXI ha estat la minorització a Catalunya de la població de llengua inicial catalana exclusiva. | Freepik

A part dels debats i reivindicacions en el pla dels grans principis de la configuració lingüística de l'Estat espanyol -necessaris i ineludibles- no ens hem d'oblidar que **la sort de les llengües es juga sobretot en els usos interpersonals i quotidians**. Aquests són certament influïts pels discursos i les polítiques oficials i les pressions socioeconòmiques, però presenten també dinàmiques pròpies que cal conèixer i que, sovint, poden reduir -o augmentar- els impactes que hom podria esperar de les influències dels factors més institucionals. L'organització dels comportaments lingüístics interpersonals no és determinada directament per les disposicions polítiques sinó que emergeix de forma autoorganitzada a través de les predisposicions individuals, de les interaccions, i de les interpretacions sociosignificatives que els parlants atorguen a les formes lingüístiques que senten i usen en els seus contextos. Les formes lingüístiques que utilitzen els mestres, per exemple, no tenen perquè ser adoptades de forma automàtica per part dels alumnes en les seves interaccions personals amb els seus companys, o amb altres individus amb qui es puguin trobar. Les determinacions poden ser més complexes, i han de ser compreses per tal de poder tractar d'intervenir-hi, si cal.

De fet, és en aquest pla on **el context demo-sociolingüístic dels individus determina en gran part el grau de bilingüització efectiva de les noves generacions dels dos grans grups lingüístics residents avui a Catalunya**. Els individus de llengua inicial no-catalana que visquin en entorns on el contacte amb el català per via interpersonal és més fàcil i sovintejat tindran més oportunitats de desenvolupar-ne la col·loquialització oral, i se sentiran, en general, més còmodes i propensos a parlar-lo. Per contra, els que tinguin menys contacte amb persones de llengua inicial catalana en l'entorn pel fet de viure en els grans barris de predomini castellanoparlant, tindran més dificultats per fer-se seu el català, encara que rebin els impactes -limitats- del sistema educatiu. Moltes d'aquestes persones podran tendir a sentir-se insegures en el domini del català oral i a preferir usar el castellà en les interaccions intergrupals, fet que estirà l'adaptació de l'altre interlocutor cap al castellà. **Probablement és aquest un dels problemes actuals més importants per al català, el de la insuficient col·loquialització que aconsegueix el sistema educatiu en els espais on el català és menys present de forma interpersonal habitual.**

Donada la competència en castellà que assoleixen els individus de llengua inicial catalana en els nuclis urbans grans i mitjans, les converses intergrupals poden encara estar-se produint més en castellà que no pas en català, tot i disposar d'un sistema educatiu on el català, si més no en teoria, és l'idioma vehicular prevalent -més, però, a Primària que a Secundària.

[noticiadiariambautor]93/81[/noticiadiariambautor]

Aquest fet pren avui una gran importància donat que **un dels impactes importants de les grans migracions del s. XX més les noves del s. XXI ha estat la minorització en termes numèrics a Catalunya de la població de llengua inicial catalana exclusiva**. En aquest context, el sistema educatiu és central si es vol reeixir a suplir el context demolingüístic pel que fa a les potencialitats de desenvolupar les competències necessàries per a sentir-se còmode i fluent en el domini d'un idioma. Així, **l'ús del català com a llengua vehicular preferent ha d'anar acompanyada d'estratègies de col·loquialització** que ja fa temps que haurien d'haver estat imaginades i experimentades, i han de comptar amb els mitjans materials i humans necessaris per a la seva implantació. Més hores de català com a llengua vehicular sempre podrien anar bé, però les influències d'aquesta funció poden ser insuficients per al desenvolupament de les competències comunicatives orals, en especial les informals. La qüestió necessita recerca i assaig a fi d'invertir els recursos com més eficaçment millor, i, molt probablement, la formació de dinamitzadors lingüístics especialitzats en el món infantil i juvenil, que puguin ajudar els centres educatius en la gran tasca del desenvolupament oral informal.

Aquestes 'micropolítiques' són fonamentals i haurien de ser una prioritat bàsica per a la Conselleria d'Educació i per a tota la societat. Les universitats també hi haurien de col·laborar de forma estreta, aportant-hi els coneixements teòrics i d'altres casos de què disposen, i imaginant creativament les estratègies més adequades i factibles, en col·laboració amb els responsables governamentals. La recerca-acció haurà de ser segurament el mètode més convenient, ja que tampoc no tenim gaires precedents que ens puguin ajudar. De fet, s'haurien de recollir les experiències que ja hi puguin haver dins de l'àrea catalana per verificar-les i millorar-les, si cal, i estendre-les al conjunt del territori, i, en especial, en aquells llocs on la problemàtica sigui més urgent.

L'estudi de les experiències existents -aquí i a la Catalunya Nord-, l'experimentació de noves estratègies conversacionals, la realització de programes de ràdio i/o televisió escolars, l'ús intensiu i creatiu de les xarxes socials audiovisuals, teatre, tota mena d'activitats esportives i lúdiques en català, la formació del personal adequat, i els recursos econòmics necessaris, són peremptoris. També **l'augment de la consciència de la importància de l'ús interpersonal del català per a la continuïtat viva de la llengua** ha d'esperonar els individus de L1 catalana a usar-la habitualment, en especial amb les persones més joves, que ja l'hauran desenvolupat en el sistema educatiu, però a moltes de les quals potser els faltaran ocasions de pràctica.

[noticiadiariambautor]93/21[/noticiadiariambautor]

En el nivell discursiu, entre els adolescents i joves **caldrà difondre convençudament idees favorables al respecte de la diversitat lingüística humana i a la solidaritat amb les llengües en situació d'inestabilitat**, ja sigui per les condicions polítiques en què viuen o bé per les condicions demolingüístiques a què la història les ha portat. La intercomprensió de les raons i els desigs de cadascú, i el respecte i el debat democràtic, han de presidir tothora els diàlegs intergrupals que cal i caldrà tenir per tal d'aconseguir un alt nivell de convivència i integració en el conjunt del país. El pla emotiu pren aquí una importància extraordinària, i el professorat ha de ser format en aquest aspecte, cercant la conciliació de les posicions en base a arguments ètics i universals. Aquí també calen equips que hi treballin amb rigor i imaginació, i que han de tenir el clar suport de l'administració catalana.

Les polítiques lingüístiques han de ser una prioritat governamental i s'han de dur a terme els assaigs i estudis aprofundits necessaris, que avaluin i optimitzin els recursos disponibles, i, que,

des de la creativitat, dissenyin i apliquin les accions més realistes i eficaces.

Bibliografia:

- Autors diversos (2009). *Llengua i ensenyament. Treballs de Sociolingüística Catalana 20*. Barcelona: Societat Catalana de Sociolingüística, Institut d'Estudis Catalans.
- Autors diversos (2012). *Els usos lingüístics a Catalunya: un estat de la qüestió. Treballs de Sociolingüística Catalana 22*. Barcelona: Societat Catalana de Sociolingüística.
- Bastardas i Boada, Albert (2002). "Llengua escolar i context demosociolingüístic en els joves francòfons al Canadà a fora de Quebec: algunes alertes per a la situació catalana" (PDF), *Noves SL. Revista de Sociolingüística*, tardor.
- ? (2009). "De l'escriptura a l'oralitat, de la recepció a l'expressió, de la competència a l'ús" (PDF), *Treballs de Sociolingüística Catalana 20*, pp. 327-330.
- ? (2017). "Una llengua mitjana europea per als joves: les 'micropolítiques' imprescindibles per al català", a: Bastardas, A., E. Boix, i R. M. Torrens (coords.), *El català, llengua mitjana d'Europa. Multilingüisme, globalització i sostenibilitat lingüística*. Barcelona: pp. 267-295.
- Bretxa i Riera, Vanessa, i F. Xavier Vila i Moreno (2014). "L'evolució dels usos lingüístics dins l'aula des de sisè de primària fins a quart d'ESO" (PDF), *Revista de Llengua i Dret 62*, pp. 106-123.
- Bretxa i Riera, Vanessa (2006). «S'ha de practicar, el problema és la solució» sense ús no hi ha prou aprenentatge: Les pràctiques lingüístiques dels joves sabadellencs. Barcelona: CUSC - Centre Universitari de Sociolingüística i Comunicació.
- Consell Social de la Llengua Catalana (2009). *Recomanacions al Govern de la Generalitat de Catalunya pel que fa a polítiques de foment de català entre la Joventut* (PDF). Barcelona.
- De Rosselló, Carles (2014). "Tries lingüístiques: vuit anys després. L'evolució dels usos lingüístics des de P3 fins a 6è de primària" (PDF), *Treballs de Sociolingüística Catalana*, 24, p. 267-280.
- Flors Mas, Avel·lí; Vila i Moreno, F. Xavier (2014). "Justificant les preferències. Com argumenten les opcions lingüístiques els adolescents catalans", *Treballs de sociolingüística catalana*, pp. 173-99.
- Pujolar, Joan, Isaac González, Anna Font i Roger Martínez (2010). *Llengua i joves. Usos i percepcions lingüístics de la joventut catalana* (PDF). Barcelona: Generalitat de Catalunya, Secretaria de Joventut.
- Vila i Moreno, F. Xavier; Sorolla Vidal, Natxo (2003). «Els usos lingüístics interpersonals no familiars a Catalunya. Estat de la qüestió a començament del segle XXI». *Treballs de sociolingüística catalana 17*, pp. 77-158.
- Vila i Moreno, F. Xavier (ed.) (2012). *Posar-hi la base. Usos i aprenentatges lingüístics en el domini català*. Xarxa CRUSCAT, Institut d'Estudis Catalans.

Un dibuix de la Norma enganxat al prestatge d'una biblioteca. Foto: Adrià Costa.

També et pot interessar:

[noticiariambautor]93/136/[noticiariambautor]
[noticiariambautor]93/61/[noticiariambautor]
[noticiariambautor]93/23/[noticiariambautor]
[noticiariambautor]93/15/[noticiariambautor]